

סרטים

רקויאם לאינטלקטואל

היה היה פעם איש עיוור. 40 שנה הית' הלך בחושך מוחלט ושמע סיפורים על הצורות ועל הצבעים אשר סביבו. ואז עבר ניתוח שהחזיר לו את מאור-עיניו. ברבע הראשון, היה האיש מאושר מאד כמותו. עולם חדש ונפלא ניגלה לו. שלוש שנים לאחר-כך, התאבד. הוא לא יכול לעמוד בפני הליכוד, הטינופת והזוהמה שמילא עולם אשר בענין דימינו היה יפה כלי-כך.

סיפור זה מובא באחד השלבים האחרונים של הזות גנובה, סרטו החדש של מיכלאנג'לו אנטוניוני. שיוצג החל בשבוע הבא בישראל, והוא מהווה אישור לדבריה של כוכבת הסרט, מריה (טאנגו אחרון בפרט) שניידר, שאמרה באחד הראיונות, לעיתונות, כי זהו סרטו הפסימי ביותר של אנטוניוני.

רבות דובר על כך שזהו הסרט הראי שון של הבמאי האיטלקי המפורסם, המ' בוסס על סיפור שאינו שלו (עובדה ש' אינה נכונה ביותר: סרטו הידוע, למ' של, היה מבוסס על ספר של צ'זארה פאבי זה). בשמעו קולות שאנטוניוני אולץ לע' שות זאת, משום שקארלו פונטי ואח' ג'יאת, עימם הוא קשור בחווה, פחדו לאשר את תוכניתו לסרט עלילתי שיצולם על גדות האמזונס, מחשש להוצאות ש' יעלו על אפשרויותיהם.

בקריבים — ולא בראש! אבל, למ' רות העובדה שהסיפור המקורי אינו שלו, ולמרות שאכן לא שש תחילה כלל, לביים אותו, הסרט הוא בסופו של דבר מוצר של אנטוניוני על כל מרכיביו. כפי שהודה בעצמו, נסמך הנושא בקירבו רק אחרי שבועות אחדים. ומה שניראה לו בתחילה כסרט שיצטרך לביים בראשו ולא בקרביו, הפך חלק ממנו עצמו.

העלילה ניתנת לסיכום בקיצור נמרץ: כתב טלוויזיה ממוצא אנגלואמריקאי מואס באורח-חיי, וגנוב את זותו של סוחר-יג'ק הדומה לו בצורתו החיצונית (האחרון נק מהתקליב בכפר אפריקאי מרוחק). הכתב מסה להמשיך את אורחי חיינו של סוחר הנשק ולקיים את כל פג'י שותיו, בהתמדה שהיא, בסופו של דבר, בעוקריו.

תיהם מזהמים בצואה וליכוד אחר. ה' זקנים המשוכנים בחדרים אלה הם הזקנים החולים יותר, אלה שאינם יכולים לנוע ממיטותיהם וממתניהם למוות לגואל. התמר נה היא של שניים-שלושה זקנים רזים, שנופים ומקומטים בחדר אחד, וקשה להי' מנע מלהיזכר בתמונות המזלמלמנים ב' מחנות-הריכוז של הנאצים.

למרות שהשכנים מתלוננים מדי-שבוע בשבוע לפני משרד-הבריאות, לא עשה

מכות לצלם

שיחמה (דורו) היה תקיף, התנפל על חוליית' הכיסוי של העולם הזה ואף הצליח לקרוע את רצועת המצלמה, בנסותו למנוע צ' ולומו וצילום הזקנים בבית-האבות שלו.

מישרד-הבריאות מאמה בעניין זה. כל זמן שיש למקום רישיון של מישרד-הסעד אין זה בית-חולים, אמילו אם כל הזקנים שם חולים, הסביר פעם הרופא המטפל בזקנים בבית פרידמן, הדוקטור רביד. רביד עצמו, רופא קשיש הידוע כמי שהיה הרופא הטוב ביותר בטיבעון. כיום רר' עדות ידיו של רביד, נאסר עליו לנהוג מכונית, ומעט מאד אורחים בטיבעון פ' ניס לעזרתו. אך הוא די טוב עבור הי' זקנים של בית-האבות או, כפי שמסביר זאת אברהם לרנר: "רופא זקן מבין יותר טוב את הזקנים".

מישרד-הסעד מעביר למישרד-הבריאות באופן שוטף כל שם של בית-אבות אשר, כדי להימנע מטיקוח מישרד-הסעד, הכי ריון על עצמו כעל בית-חולים. מאידך, לא עומד מישרד-הבריאות על הצורך ברישיונות לבתי-חולים-זוטא אלה או על טיקוח עליהם, והם מהווים לו בנים חורגים. לעומת המצב הנורא בבתי-האבות שהזכ' רו בכתבה זו, יש בטיבעון נקודת-אור אחת, והיא בית-האבות כרמלה, שאותו מנהלת כרמלה ארבעטל, בבית-אבות זה, השוכן אף הוא בפנסיון-לשעבר, ברחוב הדגניות ב' טיבעון, שהיום כ-12 קשישים הזוכים לטי' פול יוצאמן-הכלל מידי הייקית הקשישה. המקום נקי ומצוחצח, הזקנים מטופלים היטב על-ידי עוזרות חדשות מרוסיה, והמוון בכרמלה הוא כמו בבית-מלון ברמה גבוהה. כרמלה אף דואגת למצבי-הרוח של הזקנים שלה, מזמינה אותם למסיבות מישפתיות פרטיות, שלה, כגון חתונת בנה שנערכה בחיפה, ומבלה בחברתם ביום ובלילה.

גם התשלום שגובה כרמלה מהזקנים שלה מעיד על רצינות טיפולה בהם: "אני מעלה את המחיר בכל פעם שיש עליה ב' אינדקס", היא אומרת, "אבל אני מעלה אותו רק בארזחים שלי שאני ידעתי ש' הבנים שלהם יכולים לשלם אותו. מי ש' מצבו הכלכלי גרוע, אני משאירה לו את המחיר הקודם ומכסה את ההוצאה על-ידי העלאת לעשירים יותר". אך בית-האבות של כרמלה הוא מן הי' יחידים בטיבעון. ברמתו, מרבית האחרים מזכירים את רמת טיבעון של גוסטב הלפרין, את ורד וגיל של רפי תדמור וזיגו דורון ואת בית פרידמן של אברהם לרנר.

הרואה את העולם דרך עדשת-מצלמה, וכאשר מוגשת לו ההודמנות ליטול חלק בחיים עצמם, לא רק כמשקיף מצלם, אלא כאחד השחקנים, הוא סעדיף את האשלייה על המציאות (כזהוהה, מישחק-הטניס הר' מדומה בסוף הסרט). לעומת זאת, הזות גנובה יכול להיות סיפורו של אותו צלם, המשתמש הפעם במצלמת-קולנוע לצורך צילום רפורטז'ות לטלוויזיה ומחליט, ב' יום בהיר אחד, כי די לו באובייקטיביות, שפירושה אדישות, וכי הגיעה השעה לני' קוט עמדות.

כפרה על עקרונות. הסרט התייעודי על סין, שלחצי הקומניסטים הפכו אותו תעלומה-בלתי-מוצגת כימעט בכל מקום בעולם, לימדו את אנטוניוני פרק ב' יחסי איש-המערב עם בני העולם האחר. הכתב שלו בהזות גנובה מסתובב כור, בין האנשים שעליהם הוא צריך לדווח

מריה שניידר מאז... טנגו אחרון בפרט" —

שניידר וניקולסון ב'זות גנובה" — סרטו הפסימי ביותר

לעולם כולו. הוא עורך רפורטז'ות שבהן הוא מספר למאוינו מה שהם מצפים לש' מול (כפי שאמר לו סוחר-הנשק, בפגישה האחרונה בין השניים), ואינו מצליח למצוא ששה משותפת עם אף אחד מן הצדדים הי' מרכיבים היום את מה שקרוי העולם הי' מיתפתח, שאותו הוא חוקר.

הכתב (שמו המקורי של הסרט היה: המיקצוע — כתב) דייוויד לוק, הוא גיבור אופייני לאנטוניוני: איש בודד ומנוכר, גישואיו מתפרקים, ואף אימוץ ילד לא הציל אותם. הוא מוצר של התרבות הי' מערבית, אינטלקטואל ספוג מוסכמות ומ' סורות הרואה כהחלפת הזות היודמנות לכפר על קיומו העקר עד או. אלא שהי' לפת תעודת-זות אינה מחלישה אישיות, האיש ממשיך לחיות משקיף יותר מאשר מישתתף במישחק, וכאשר הוא נימלט מן

(המשך מעמוד 35) יון של משרד זה משום שאין הם בית' אבות, אלא בית חולים. מישרד-הסעד שמח תמיד לקבל הודעות כאלה, הוא מסיר מידי את אחיותיו מן המקום. לדיברי מישר' רדיהסעד הפך המקום, מאותו רגע, "אחר' זתי" של מישרד-הבריאות.

אולם בעלי פנסיון עדה טוענים, באוז' ני רזים, כי הבית שלהם אינו בית-חדר' לים (כפי שנאמר בכתבה הראשונה בסיד' רה, העולם הזה 1996), אלא בית-החלמה. נכון שיש במקום מחלקה סגורה לזקנים חוליירוה ש,משם יוצאים רק כשמתים' ונכון שהמחלקה האחרת עוסקת בזקנים שהם חולים כרוניים, אך אין זה בית' חולים משם, ולכן אין צורך לרישיון מ' מישרד-הבריאות. כך נפל פנסיון עדה בין שתי הרשויות, כשאין לו רישיון מאף אחת מהן, והוא פטור מכל טיקוח.

בית-אבות אחר, אשר אין לו רישיון לבית-חולים, אך יש לו רישיון מישרד' הסעד, הוא בית הורים, אשר ברחוב העמק. תושבי טיבעון קוראים למקום בית פרידמן, על שמו של הדוקטור לרפואה פרידמן, רופא חיפאי נודע אשר נודע לאחרונה עוד יותר אחרי שנתפס על-ידי המיש' טרה בהחזקת בית-זונות מהודר בחיפה. פרידמן השקי את הבניין עצמו לרשת פרוכטר, אשר לה מיספר בתי-אבות ברח' בי הארץ ובית-חולים לזקנים בגוהר-שאנ' בחיפה. הרשת פתחה את המוסד בטיב' עון כדי שישימש סניף של בית-חולים שלה בחיפה, אסכי היא מוסיפה להח' זיק בתואר בית-אבות, כדי להימנע מבק' שת רישיון לבית-חולים מישרד-הבריאות במקום רישיון מישרד-הסעד שכבר קיים. את המקום מנהלים אברהם לרנר ובתו, מלכה. לרנר היה בעל בית-אבות בקריית' חיים, מכר אותו ונכנס שותף לבית פריד' מן. הוא הביא איתו, לעזרתו, את בתו מלכה, שהיא האחראית על הצוות. לרנר יש מיספר זקנים שאותם הוא מטפה. אלה הם הזקנים שהיו תחת חסותו בבית האבות שהיה לו בקריית-חיים, וש' הוא העביר עימו לטיבעון. גם באחרים מנסה לרנר לטפל ככל האפשר, אבל: "התנאים הם כאלה שאין הרבה מה לי' עשות בשבילים", הוא מסביר, "השכנים של המקום, היודעים לספר על סיניות-זוועה של שקירות זקנים צועקים למיטות, בריחת זקנים מהמוסד והסירחון העולה ממנו בגלל הליכוד, טוענים כי ללרנר עצמו יש לב רחום, והוא "סובל ממה שקורה במוסד שלו עצמו. אבל בגלל התנאים והשותף הבכיר שלו, פרוכטר, דיוו כבולות".

כשכא צוות-הכיסוי של העולם הזה לי' מקום כדי לצלמו, סירב אברהם בכל חוקף, אסכי בנימוס, להרשות לצלם, וטען כי יהיה מוכן לאפשר לנו להכנס לבניין רק למחרת היום, כשבאנו למחרת, היה המקום מונח ומלולך, אך בתו מלכה אמרה לי: "עשיתם לנו עבודה קשה. כל הלילה היינו צריכים לעבוד ולנקות". רק דימיון פרוע ביותר יכול היה לשער מה היה שיעור הזוהמה במקום לפני עבודת-הניקיון ש' נמשכה שם כל הלילה, לדיבריהם. כאשר גם לאחריו גיראה המקום כדיר-חורים.

לרנר גאה במוסד שלו: "היו אצלנו אפילו זקנים מקיבוצים, שהילדים שלהם לא רצו אותם בקיבוץ. היום יש לקי' בוצים בית-אבות שלהם בעפולה, או לא שלוחים אלי יותר. היו לי גם הורים של אנשים חשובים ועשירים, ביניהם גם הי' דוד של נשיא המדינה הפרופסור אסי ריים קציר".

ואומנם, מבט חטוף במיגרש-החנייה של המוסד, בבוקר יום השבת, גילה כי מצי' סונם חלאשקס של הבנים, שמכניסים את הורים למוסד כזה, מדגדג אותם במכור ניות-סאר דווקא.

הקרן-אור האחת

ה' בנים הבאים לבקר את הוריהם לעיתים בשבתות, יושבים איתם בחוץ, אינם נכנסים פנימה, אילו נכנסו, היתה מתגלית לעיניהם תמונת-זוועה. נשים וגבי רם מתגוררים יחד, בחדרים קטנים וחש' כים, שניים עד שלושה בחדר. בחדרים קצת יותר גדולים גרים עד שישה בחדר. המקום מזהם להחריד. המון המוגש לי' זקנים מתיאם למאכל בהמות גנות, בהמות דקות היו מתות מרעב, ולא נוגעות בו. בניין שלוש קומות, שתיים רגילות, פחות או יותר, והשלישית — קומת' המרתף, שאליה נכנסים מאחור. החדרים בקומת המרתף, מלאי טחב, קרים, וקירור